

SURİYELİ KADIN SIĞINMACILARIN TOPLUMSAL KABUL VE UYUM SÜRECİNDE EVLİLİKLERİN ETKİSİ (SİİRT ŞEHİRİ)**THE IMPACT OF MARRIAGES IN THE PROCESS OF SOCIAL ACCEPTANCE AND ADAPTATION OF SYRIAN FEMALE ASYLUM SEEKERS (SİİRT CITY)**Halil HADİMLİ ¹, İhsan BULUT ¹, Musa YÜKSEL ², Hüseyin Melih ÖZDEMİR ³¹Akdeniz Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Coğrafya Bölümü, Antalya, Türkiye² Akdeniz Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Coğrafya Ana Bilim Dalı, Antalya, Türkiye³ Uşak Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Coğrafya Ana Bilim Dalı, Uşak, Türkiye**ÖZET**

Çalışmanın temel amacı Siirt kentine Suriye'den göç eden ve geçici koruma statüsünde olan kadın sığınmacıların kent halkı ile olan entegrasyonları çerçevesinde ne durumda olduklarını incelemek ve bu uyum ve kabul sürecine yerel halk ile kadın sığınmacılar arasında yapılan evliliklerin etkisini değerlendirmektir. Bu kapsamda kente bulunan ve sığınmacılarla ilgili çalışmalar yapan çeşitli STK'lar ve ilgili kurumlar ile görüşülmüş ve gerekli veriler elde edildikten sonra ailelere ulaşılmıştır. Çalışma bir saha çalışması olup ailelerle birebir yapılandırılmış görüşmeler yapılmıştır. Araştırmaya konu olan Siirt, Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nin Dicle Bölümü'nde yer almaktadır.

En genel manasıyla göç, kişilerin, toplumların siyasi, doğal, ekonomik, sosyal, etnik ve dinsel nedenlerle gerçekleştirdikleri zorunlu ya da gönüllü yer değiştirme veya mekânsal hareketlilik süreçleri olarak tanımlanabilir. Göç, tek taraflı bir mekânsal değişim sürecinin ötesinde, ekonomik ve kültürel etkileşim, sosyal statülerdeki değişimler ve sonuçları itibarıyla sosyo-mekânsal dokuda çok yönlü yansımaları olan bir olgudur. Kadınların göçe katılması son yıllarda artmıştır. Günümüzde kadın göçü beşeri coğrafyanın bir alt dalı haline gelen feminist coğrafyanın en çok üzerinde durduğu konulardan biridir. Artan gıda sorunu ve sorunlu bölgelerin daha çok kadın ve çocukları olumsuz etkilemesi kadınların daha güvenli yerlere göç etmesine neden olmaktadır.

Günümüzde göç ve göçün getirdiği çeşitli sorunlar, özellikle Arap Baharı olarak bilinen toplumsal olayların 2011 yılından bu yana Suriye'de de yayılması sonucunda büyük göç dalgaları yaşanmaya başlamıştır. Bu göçlerden en çok etkilenen ülkelerin başında Türkiye gelmektedir. Türkiye'nin kozmopolit kentlerinden biri olan Siirt, Suriyeli sığınmacıların geldiği kentlerden biridir. Kentin çok dilli bir kültürel yapıya sahip olması ve özellikle Arapçanın konuşuluyor olması sığınmacıların kenti tercih etmesinde önemlidir.

Anahtar Kelimeler: Entegrasyon, Feminist Coğrafya, Göç, Kadın Sığınmacı, Siirt.

ABSTRACT

The main objective of the study is to examine the effect of marriages made between local people and female refugees in the context of the integration and acceptance process of women asylum seekers who migrate to Syria from Syria and who have the status of temporary protection. In this context, various NGOs and relevant institutions in the city and working on asylum seekers were interviewed and families were reached after obtaining the necessary data. The study is an ethnographic field study and semi-structured interviews with families were conducted. Siirt, which is the subject of the research, is located in the Tigris Department of the Southeastern Anatolia Region.

It can be defined as migration, individuals, societies, political, natural, social, ethnic and religious reasons for migration or voluntary relief or spatial mobility processes. Migration is a case of economic and cultural interaction beyond a single-sided spatial change process, in social status changes and results in socio-spatial tissue in socio-spatial tissue. The attendance of women has thrown in recent years. Nowadays, women's migration is one of the topics of the feminist geography that became a sub-branch of the geography. The increasing food problem and problem areas are more adversely affecting women and children causes women to migrate to safer locations.

Nowadays, the various problems that migration and migration brought in, especially as the Arab Spring, as a result of the immigration waves, which has been erupted in Syria since 2011, which has been erupted in Syria since 2011, is also spread in Turkey's completely in the city of Turkey. The city of Siirt is one of the cities of Syrian refugees. The city has a multilingual cultural structure and especially the Arabic is spoken to the sheltered factor in the preferring of asylum seekers.

Keywords: Female Asylum Seeker, Feminist Geography, Integration, Migration, Siirt.

Sorumlu Yazar / Corresponding Author: Musa YÜKSEL, Doktora Öğrencisi, Akdeniz Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Coğrafya Ana Bilim Dalı, Antalya, Türkiye. **E-mail:** musayuksel2020@gmail.com

Bu makaleye atf yapmak için / Cite this article: Hadimli H, Bulut İ, Yüksel M, & Özdemir H. M. (2022). Suriyeli Kadın Sığınmacıların Toplumsal Kabul ve Uyum Sürecinde Evliliklerin Etkisi (Siirt Şehri). *The Journal of World Women Studies*, 2022; 7(1), 01-15. <http://doi.org/10.5281/zenodo.7443781>

GİRİŞ

Göç, devamlı yaşanılan alandan farklı nedenlere bağlı olarak yapılan yer değiştirme hareketidir (Doğanay, 2017). Bununla beraber göç, sadece yerleşik mekânları değiştirme hareketi olarak düşünülmemelidir. Göçün kaynak ve hedef mekânlarının organizasyonu, sunulan imkân ve fırsatlar göçün temel belirleyicilerindendir (Bal, 2012). Göçün nedenleri, genelde sorunlu mekânlardaki itici ve yeni yerleşim alanında bulunan çekici faktörler olmak üzere, iki ana başlıkta da toplanabilir (Ravenstein, 1986; Lee, 1966). Ancak olayın ekonomik, sosyal, politik ve kültürel nedenlerine ek olarak bölge dinamiklerinin de dikkate alındığı bilinmelidir. Savaşlar, gıda sorunu, sömürü gibi faktörler günümüzde göçe neden olan dinamikler arasında dikkat çekici boyuta ulaşmıştır.

Göç oldukça dinamik bir yapıya sahiptir ve değişkendir. Örneğin hareketine ilk başladığında geçici yer değiştirme niyeti taşıyan bazı göçmenler, zamanla kalıcı hale gelebilmektedir. Böylece göçle beraber hem terk edilen hem de yeni yerleşilen yerde, demografik, ekonomik ve toplumsal yapılar değişebilir. Bu durum çoğu zaman kimlik probleminin sorgulanmasına, uyum sorunlarının ortaya çıkmasına ve yeni bir kültürel farklılığa neden olmaktadır (Castles, Miller, 2008).

Göç ile ilgili çeşitli kuramlar geliştirilmiştir. Neo-klasik ekonomik açıdan konuyu değerlendiren “itme-çekme” kuramlarına göre insanların göç ederken bazı öngörülebilir faaliyetleri izlediklerini kabul eder (Lee, 1966). Örnek verecek olursak: İnsanlar daha seyrek nüfuslu alanlardan daha yoğun nüfuslu alanlara, düşük gelirli alanlardan yüksek gelirli alanlara göç etme eğiliminde olurlar. İş-aş, toprak ve diğer olanaklar insanları çeken etkenlerdir. Düşük yaşam standardı ve ekonomik olanakların az olması ise iten faktörler olarak göze çarpmaktadır. Tarihsel-yapısal yaklaşımda ise göç, sömürünün, silahlı çatışmaların ve bölgesel eşitsizliklerin bir sonucu olarak ele alınmaktadır (Chatty, 2019). Kapitalist Batı ülkeleri sermaye ve malların tüm dünyada serbest dolaşımını destekleyen bir pozisyon sergilemelerine rağmen insan hareketliliğini, göçle beraber artan sığınmacı sayısının serbest dolaşımı ve tüm dünya ülkelerine eşit dağılımı konusunda bu kadar liberal bir tutum sergileyememiştir. Özellikle Ortadoğu’dan kaynaklı göçlere karşı en sert duvarları ören ülkeler kapitalist batı ülkeleri olmuştur. Mülteci ve sığınmacıların %90’nına yakını gelişmiş batı ülkelerinin dışında kalan gelişmekte olan ve az gelişmiş ülkelerde toplanmıştır (Adıgüzel, 2016).

Göç deneyimi denilince ilk akla gelen cinsin erkek olması geçmişten gelen bir yanlış kabuldendir. Buna göre erkek evi geçindirmek için yaşadığı yerleşim yerinin dışına göç eder. Ancak feminist coğrafi akımın göç konusunda yaptığı çalışmaların giderek artmasıyla beraber kadınların da en az erkekler kadar göçe katıldığını göstermektedir (Doğanay, 2019). Göç alanındaki çalışmaların artması ve göçün giderek kadınlaşması sorununu ortaya çıkarması feminist coğrafi perspektiften göçe bakmayı gerekli kılmıştır. Göçün toplumsal cinsiyeti ve göç motivasyonlarının cinsiyetle olan bağlantısı, feminist coğrafyanın ilgisini çeken temel konuları olmuştur (Deniz, 2018; Ravenstein, 1986).

Yoksulluk, iç çatışmalar/savaşlar, aile birleşimi, evlilik gibi faktörler kadın göçünün temel faktörleri olarak ön plana çıkmaktadır. Genel göç sınıflandırılmasında olduğu gibi kadın göçü de zorunlu veya gönüllü olabilmektedir. İşçi göçleri, aile birleşimi için yapılan göçler, evlilik yoluyla yapılan göçler gönüllü göçler; mülteci/sığınmacı göçleri, savaş nedeniyle göçler ve insan ticareti gibi nedenlerle yapılan göçler zorunlu göçler kategorisinde değerlendirilmektedir (Yılmaz, 2019). Yoksulluk, ülkenin sosyo ekonomik yapısına, yaşanan coğrafi mekâna ve kültürel yapıya göre değişik şekillerde tanımlansa da son yıllarda dünyanın her yerinde önemli bir sorun haline gelmeye başlamıştır. Yoksulluğun kadınlaması sorunu ise 1970’lerde gündeme geldiği günden beri feminist coğrafyanın ilgilendiği önemli konular haline gelmiştir. Yoksullaşan kadın ve kadın emeği beraberinde kadın göçünü getirmiş görülmektedir (Gerşil, 2015). Savaşlar, eğitimde yetersizlik ve istismar kadın göçünün temel nedenleri arasındadır. Göç, nedeni ne olursa olsun, insanın yaşadığı mekândan ve kültürel pratiklerini inşa ettiği coğrafyadan ayrılmasıyla sonuçlandığı için göç eden birey üzerinde ciddi etkileri olan bir nüfus hareketidir. Sömürü, adaptasyon ve temel ihtiyaçlara ulaşamama gibi sorunlar göç sürecine katılan herkesi etkilemektedir (Yılmaz, 2019). Türkiye’ye Suriye’den gelen göçmenlerin büyük bir kısmını kadın göçmenler oluşturur (Tablo 1, Tablo 2). Türkiye’nin açık kapı politikası ve kadın sığınmacılar için Türkiye’nin daha güvenli bir coğrafi mekân olması, kadın göçmenlerin Türkiye’ye göç etmesine neden olmuştur.

Ortadoğu veya şark sorunu batılı devletlerin sömürgecilik döneminden günümüze kadar devam eden bir durumdur. İran devrimi ve 11 Eylül olaylarıyla yeniden şekillenmeye başlayan Ortadoğu’da, batılı devletler için kadınlar önemli bir tema olarak işlenmiştir. Kadının burkasının arkasından verdiği özgürlük arayışı, ABD’nin Afganistan işgali öncesinde en çok işlenen temalardan biridir. Afganistan,

Suriye ve diğer Ortadoğu ülkelerinin tamamında kadınlar, zaten sömürüye açık bir konumdayken savaşlar ve iç karışıklıklar ile beraber bu durum daha açık bir şekilde ve tüm dünyanın gözü önünde yapılmaya başlanmıştır. Yeni oluşan koşullar kadını göçe zorlanmış ve göç giderek kadınlaşmaya başlamıştır (Bora, 2008). Farklı ülkelere göç eden sığınmacı kadınların temel güvenlik ve koruma sorunlarından daha çok etkilendiği, fiziksel/cinsel saldırı ve istismara maruz kaldığı, cinsel sömürü vb. durumlara zorlandıkları izlenen bir gerçekliktir (Yılmaz, 2019).

Türkiye son yıllarda komşu ülkelerde meydana gelen toplumsal olayların doğurduğu iç savaşlardan dolayı ulus aşırı göçlere en çok maruz kalan ülkelerin başında gelir. Özellikle Suriye kaynaklı göçler, Türkiye'yi en çok etkileyen göçleri oluşturur (Arpacı, 2020).

Araştırmanın Amacı ve Önemi

Araştırmanın temel amacı Suriye'den göç eden geçici koruma statüsündeki Suriyeli kadın sığınmacılar ile Siirt'teki yerel halk arasında gerçekleşen evliliklerin sığınmacıların toplumsal kabul ve uyum sürecine etkisini ortaya çıkarmaktır. Siirt'in kozmopolit ve çok dilli yapısı Suriye'den göç eden sığınmacıların kentte yaşamını kolaylaştırmıştır. Suriyeli kadın sığınmacıların yerel halk ile yaptığı evliliklerin Siirt kenti özelinde entegrasyon sürecine katkısının değerlendirildiği araştırmayla beraber Suriyeli sığınmacı kadın profilinin ortaya çıkarılacağı ve bu alanda yapılacak kadın ve göç çalışmalarına katkıda bulunacağı düşünülmektedir.

MATERYAL VE METOT

Öncelikle literatür taraması yapılarak konuyla ilgili çalışmalar derlenmiştir. Daha sonra saha çalışması yapılmış ve ilgili kurum ve kuruluşlarla görüşüldükten sonra evlilik yapan kadın sığınmacılara ve ailelerine ulaşılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme formları hazırlanarak saha çalışmasına geçilmiştir. Görüşmeyi kabul eden 11 aile ve toplam 19 katılımcıya demografik soruların dışında evlilik öncesi ve sonrasını değerlendiren 15 soru yöneltilmiştir. 2021 yılı Mart-Nisan ayları arasında yapılan görüşmelerin her biri ortalama 30 dakika sürmüştür. Çalışmalardan elde edilen veriler tablo ve grafik haline getirilerek betimsel analiz yöntemi ile analiz edilmiş ve çalışmada yer almıştır.

BULGULAR ve TARTIŞMA

Bu başlık altında Suriyeli sığınmacılarla ilgili veriler, ailelerle yapılan görüşmeler ve bu görüşmeler sonucunda ortaya çıkan veriler değerlendirilecektir. Öncelikle Suriyeli sığınmacılarla ilgili genel istatistik verileri değinilecek daha sonra görüşme yapılan katılımcıların genel demografik verilerine ve yarı yapılandırılmış görüşme formlarındaki sorulara verilen yanıtların değerlendirilmesine geçilecektir.

Genel İstatistiksel Veriler

Konuyla ilgili istatistiksel veriler Türkiye Cumhuriyeti İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'nün en son verilerine göre hazırlanmıştır. Bu verilere göre Türkiye'de kayıtlı Suriyeli sığınmacı sayısı 06 Ocak 2021 tarihi itibarıyla 3.643.769'dur. Suriyeli sığınmacıların Türkiye nüfusu (83.154.997) içindeki oranına bakıldığında %4.38'lik bir paya sahip olduğu görülür (Tablo 1). Siirt'teki Suriyeli sığınmacı sayısının toplam Siirt nüfusuna oranı ise (4.431 Suriyeli sığınmacı) Siirt'in nüfusunun (330.280) %1.34'üne karşılık geldiği anlaşılır (Tablo 1). Bu değerler arasında Siirt'teki Suriyeli sığınmacı sayısının Türkiye ortalamasının oldukça altında olduğunu gösterir. Bu durumun ortaya çıkmasında kentin Suriyeli sığınmacılara sunduğu kültürel avantajlarının muhtemelen ekonomik dezavantajlara yenildiğini göstermektedir.

Türkiye'deki kayıtlı Suriyeli sığınmacıların cinsiyet dağılımına bakıldığında, Türkiye genelinde 1.965.256 erkek ve 1.678.513 kadın sığınmacının olduğu görülmektedir. Siirt özelinde baktığımızda ise kadın sığınmacı sayısının 2.423, erkek sığınmacı sayısının 1.992 kişi olduğunu anlaşılır (Tablo 2) Kadın sığınmacı sayısının fazla olması genelde erkeklerin ailelerini Siirt'te yerleştirdikten sonra büyük kentlere çalışmaya gitmesinden kaynaklanmaktadır.

Tablo 1. Türkiye'deki Suriyeli Sığınmacıların Sayısı ve Türkiye Nüfusuna Oranı.

Türkiye Nüfusu	Kayıtlı Suriyeli	Oranı (%)
83.154997	3.643.769	4.38
Siirt İl Nüfusu	Kayıtlı Suriyeli	Oranı (%)
330.280	4.431	1.34

06.01.2021 Tarihi İtibariyle. (TÜİK 2021)

Tablo 2. Türkiye'deki Suriyeli Sığınmacıların Sayısı ve Türkiye Nüfusuna Oranı

Türkiye'de Kayıtlı Suriyeli	Sayı
Erkek	1.965.256
Kadın	1.678.513
Siirt'te Kayıtlı Suriyeli	Sayı
Erkek	1.992
Kadın	2.423
Türkiye'de Suriyeli Sığınmacı	Sayı
GBM Mevcudu	58.752
GBM Dışı Mevcut	3.585.017

06.01.2021 Tarihi İtibariyle. (TÜİK 2021)

GBS (Geçici Barınma Merkezi)'ler özellikle sınır illerinde kurulan ve sığınmacıların prefabrik ve çadır meskenlerde kaldığı ve temel ihtiyaçlarının karşılandığı merkezlerdir. Türkiye'de 5 ilde toplam 7 GBS bulunmaktadır. Bunlar: Adana (Sarıçam GBS), Kilis (Elbeyli GBS), Kahramanmaraş (Merkez GBS), Hatay (Altınözü GBS, Yayladağı GBS ve Apaydın GBS), Osmaniye (Cevdetiye GBS) illerimizdir. Ancak GBS'lerin kapasitesi Suriye'den göçe katılanların tamamını tutmaya yetmemiştir. GBS'lerde barınan toplam Suriyeli sığınmacı sayısı sadece 58.752 kişidir. Geri kalan 3.585.017 kişi Türkiye'nin farklı bölgeler ve kentlerinde barınmaktadır (Tablo 2).

Tablo 3. Türkiye'deki ve Siirt'teki Suriyeli Sığınmacıların Yaş Aralıkları Dağılımı

Yaş Aralığı	Türkiye	Siirt
0-4 yaş	515.111	925
5-17 yaş	1.211.933	1.266
18-64 yaş	1.844.860	2.185
65+ üstü	66.632	55

06.01.2021 Tarihi İtibariyle. (TÜİK 2021)

Son olarak Türkiye'deki ve Siirt'teki Suriyeli sığınmacıların yaş aralıklarına bakıldığında 18-64 yaş aralığının diğer yaş aralıklarına göre daha fazla olduğu görülmektedir (Tablo 3).

Genel Demografik Veriler

Araştırma sahasında toplam 11 aileden 19 kişi ile görüşülmüştür. Bu kişilerin 11'i erkek (%56.2) katılımcı, 8'i kadın (%43.8) katılımcıdan oluşur (Tablo 4). Genel olarak tüm ailelerde hem kadın hem erkek katılımcılarla görüşülmeye çalışılmışsa da 3 ailenin durumunda uygunluk tespit edilmediği için eşlerden sadece erkek olanlar ankete katılım sağlayabilmiştir. Bu da çalışmanın sınırlıkları arasında yer alır.

Tablo 4. Anket Katılımcılarının Cinsiyet Dağılımı ve Yüzdeleri

Cinsiyet	Sayı	Yüzdeler (%)
Erkek	11	56
Kadın	8	44

Görüşmelerde katılımcıların eğitim durumlarının tespiti amacıyla "Eğitim durumunuz nedir?" sorusu da sorulmuştur. Katılımcıların tamamının en az okuryazar olduğu ve lisans, yüksek lisans ile doktora derecesinde olan katılımcıların oranının yüksek olduğu gözlenmiştir. Buna göre ankete

katılanların 4'ü oku-yazar, 2'si ilkokul veya ortaokul mezunu, 2'si lise mezunu, 4'ü ön lisans veya lisans mezunu, 3'ü yüksek lisans mezunu ve 4'ünün doktora mezunu olduğu tespit edilmiştir (Tablo 5).

Tablo 5. Katılımcıların Eğitim Durumu Dağılımı ve Yüzdeleri

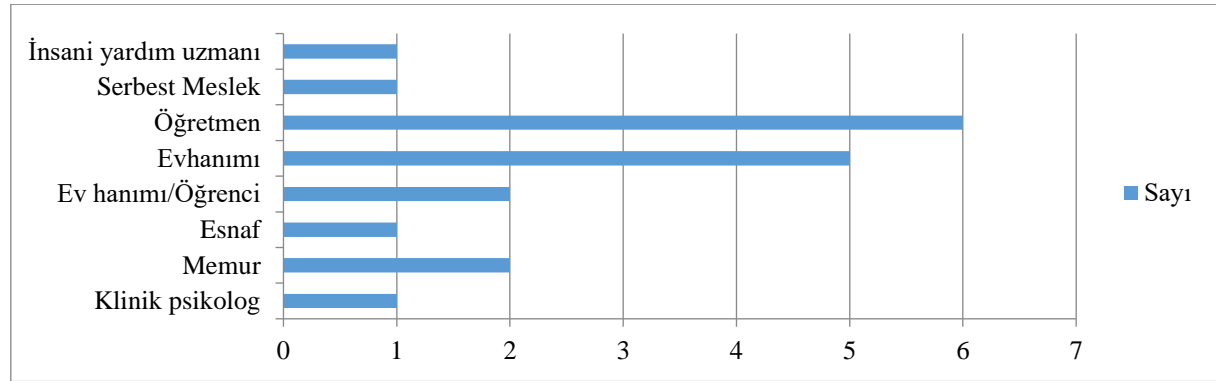
Eğitim Durumu	Sayı	Yüzde (%)
Okur-yazar	4	18.8
İlkokul-Ortaokul	2	12.5
Lise	2	12.5
Ön lisans-Lisans	4	25
Yüksek lisans	3	12.5
Doktora	4	18.8

Katılımcıları yaş aralıklarına bakıldığında. Öncelikle bir yaş aralığı belirlemekten ziyade katılımcıların tamamına yaşları sözel olarak sorulmuştur. Daha sonra bu yaşlar bir aralık belirlenerek tablo haline getirilmiştir. Buna göre, katılımcıların 5'i 20-24 yaş aralığında, 4'ü 25-34 yaş aralığında, 7'si 35-44 yaş aralığında, 2'i 45-54 yaş aralığında ve 1'i 55+ üstüdür (Şekil 1, Tablo 6).

Tablo 6. Katılımcıların Yaş Durumu Dağılımı ve Yüzdeleri.

Yaş aralığı	Sayı	Yüzde(%)
20-24	5	26
25-34	4	21
35-44	7	37
45-54	2	11
55+	1	5

Diğer demografik verilerden olan meslek verisine değinecek olursak katılımcıların mesleki durumlarının tespiti amacıyla genel sorular içerisinde meslek durumu ile ilgili bir soru da yöneltilmiştir. Buna göre katılımcıların mesleki durumları şekil 2'de analiz edilmiştir. Katılımcılardan 1'i insani yardım uzmanı, 2'si memur, 1'i esnaf, 2'si hem ev hanımı hem öğrenci, 5'i ev hanımı, 6'sı öğretmen, 1'i klinik psikolog ve 1'i serbest meslek olarak kendini ifade etmiştir (Şekil 2).

Şekil 2: Katılımcıların Meslek Dağılımı Grafığı.

Demografik soruların sonucusu olan "memleketiniz neresidir?" sorusu da katılımcılara sorulmuştur. Buradaki amaç evlilik yapan kadın ve erkeklerden ülkelere göre (Türkiye-Suriye) yüzdelik dilimlerini tespit etmektir. Ankete katılan ve görüşme yapılan kadın ve erkeklerden 9'u (%47) Türkiye uyruklu, 10'u (%53) Suriye Uyrıklıdır.

Görüşme formlarında sorular dört ana başlık altında gruplandırılarak sorulmuştur:

- ✓ Evlilik öncesi karar aşaması soru grubunda 5 soru,
- ✓ Evlilik sonrası toplumsal uyum soru grubunda 4 soru,
- ✓ Aile birliğinin kurulup kurulmadığına yönelik soru grubunda 3 soru ve
- ✓ İkinci evliliği olarak bir Suriyeli göçmen ile evlenenlere yönelik sorulan soru grubunda 3 soru

olmak üzere toplamda 15 soru sorulmuştur.

Soruların tamamı analiz edilerek tablo veya grafik haline getirilmiştir. Ancak bazı soruların tablo ve grafik haline getirilmesi, uzun veya kısa cevaplı sorulardan oluşan açık uçlu sorular şeklinde olduğundan, mümkün olmamıştır. Bu tür sorulara katılımcıların verdikleri cevaplar aynen olduğu gibi aktarılmıştır. Daha sonra gerekiyorsa bu soruların değerlendirilmesi yapılmıştır. Soruların tamamının çalışmada yer almasına gerek duyulmamış birbirini tamamlayan sorular tek bir başlık altında değerlendirilmiştir.

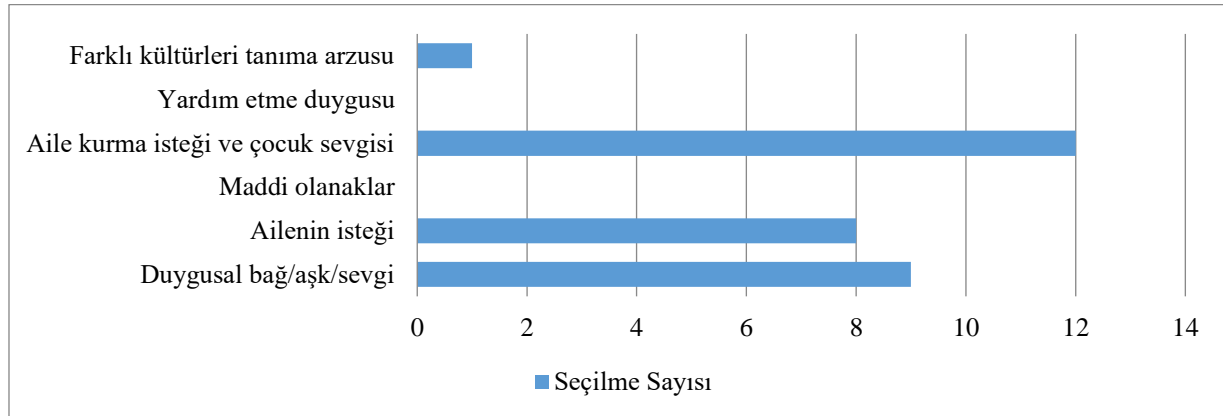
Soruların Analizi

Evlilik Öncesi Soru Grubu;

Bu grupta yer alan sorular genel olarak evlilik öncesi yaşanan bireysel ve toplumsal durumun tespitini amaçlamaktadır. Süreç boyunca evliliğin kişi ve toplum için ne anlama geldiği, toplumsal kabul ve kültürel entegrasyonda Suriyeli kadın sığınmacıların bu süreçte hem aileleri hem de toplumun diğer kesimleri ile yaşadıkları sorunların açığa çıkarılması amaçlanan diğer konu başlıklarıdır. Bunun yanında Siirt yerel halktan birinin Suriyeli bir kadın sığınmacı ile yapacağı evlilikte kendisinin, ailesinin ve toplumun bakış açısı analiz edilmeye çalışılmıştır. Bu amaçlar doğrultusunda görüşme formunda ilk soru grubunda toplam 5 soru yer almaktadır. Bu sorular ve verilen yanıtlar analiz edilerek olabildiğince objektif bir şekilde değerlendirilmiştir.

1. Evlenmeye karar vermenizdeki etkili olan faktörleri düşündüğünüzde hangisi /hangileri size daha çok uymaktadır?

Suriyeli kadın sığınmacılar ile yerel halk arasında yapılan evliliklerin hangi nedene bağlı gerçekleştiğinin tespit edilmesi amacıyla sorulan soruda cevaplar genel olarak bilinçli ve zorlama olmadan evliliklerin yapıldığını göstermektedir. Genel itibarıyla evlilik yapan her iki eşten de zoraki bir durumun tezahür etmediği gözlenmiştir. Bu bağlamda bireylerde aile kurma isteği ve duygusal bağın evlenmeye karar vermelerinde etkili olduğu görülmektedir. Ancak ailenin isteği maddesinin 8 kişi tarafından seçilmiş olması da dikkate değer bir bulgudur (Şekil 4). Bu durum iki kültür arasında yapılan evliliklerin ailenin onayından da geçtiğini göstermektedir ve bu kültürel ve sosyal uyum açısından oldukça önemlidir.

Şekil 4. Katılımcıların Evlenmeye Kara Vermelerinde Etkili Olan Faktörler

"Kadınların göç süreci ve sonrasında yaşadığı yoksulluk, korumasızlık, yabancılık, fuhşa ve insan kaçakçılarının eline düşme korkusu, geçim ve işsizlik benzeri problemler onları yeni sosyal bağlar kurmaya iter. Evlenip yeni bir hayat kurma, bahsedilen problemlerden kurtulmanın yollarından biridir. Nitekim mülteciler, göç ettikleri hedef ülkelerde gerek kendi içlerinde ve gerekse yerli toplumla evlilik yoluyla bağlar geliştirmektedir" (Kaya, 2018). Bu durum kimi zaman kendi istekleri ile kimi zaman ailenin isteği üzerine olabilmektedir. Her ne sebeple olursa olsun kadınların evlenme deneyimleri topluma uyumun bir parçası olmalı ve bu konuda yetkili kurumlar gerekli önlemleri almalıdır.

2. Evlenmeye karar verdikten sonra çevrenizdeki insanların size karşı olan olumlu/olumsuz bakış açıları hakkında neler söyleyebilirsiniz.

Açık uçlu soru tiplerinden olan ve yakın çevrenin yapılan evlilik ile ilgili bakış açılarını ve tepkilerini ölçmek için sorulan soruda genel olarak olumlu dönüşlerin olduğu tespit edilmiştir. Katılımcıların verdikleri cevaplardan bazıları aşağıdaki gibidir:

"Doğal karşılandı. Bazı akrabalar benimsemedi."

"Aceleniz olmamalı, iyi bir tutum ve din seçmelisiniz, partnerin doğru bir ortamda yetiştirildiğini ve kimsenin onun üzerinde herhangi bir etkisi olmadığını görmelisiniz şeklinde uyarılarla karşılaştım."

"Kimseyi kiminle evleneceğime ben karar veririm."

"Olumsuz bir tepki ile karşılaşmadım."

"Bizi desteklediler."

"Evlenme kararımı herkes saygı ile karşıladı."

"Acele etmemem gerektiğini söylüyorlardı, iyi seçim yapmam gerektiğini söylüyorlardı"

"Onları ilgilendirmez."

"önceleri yadırgadılar sonra alıştılar. Şuan bir sorun yok."

"Çok büyük bir tepkiyle karşılaşmadım."

"Ailem iletişim sorunu yaşıyoruz diye önce karşı çıkmıştı."

"Arkadaş çevrem olumlu karşılandı fakat akrabalar içinde olumsuz tutum sergileyenler oldu."

"Olumsuz karşılandı."

"Suriyeli biri ile evlenmem herkesi şaşırılmıştı ama genel anlamda evlilik ile ilgili olumlu tepkiler aldım."

"Toplumumuzda bir "Suriyeli" kavramı var. Bu kavramın olumlu olumsuz söylemleriyle karşılaştım. Suriyeliyle evlenmek bir kabahat gibi görünüyor."

"Ailem ilk başta olumlu bakmadı ancak daha sonra tanıştıkça bu sorun ortadan kalktı."

Yukarıdaki cevaplar dikkate alındığında yakın çevrenin olumlu tepkiler verdiği ancak bunun yanında "Suriyeli" kavramının hala benimsenmediği de görülmektedir. Entegre olmak ve kabul edilmek uzun bir süreç olsa da bu önyargılar entegrasyon ve toplumsal kabulün önündeki en önemli sorunlardan biridir.

3. Evlilik sürecinde, yerine getirdiğiniz bürokratik/resmi prosedürler hakkında bilgi verir misiniz?

Türkiye ile Suriye medeni hukuku arasındaki farklı uygulamalardan dolayı evlenme sürecinin zorlu olduğu ancak günümüzde bu sürecin çok daha kolay olduğu katılımcıların verdikleri cevaplardan anlaşılmıştır. Konuyla ilgili katılımcılara yöneltilen soruda alınan cevaplardan bazıları şunlardır:

"Resmi işlemleri yerine getirmek zorlu oldu. Resmi prosedürleri yerine getirmek için eşimin pasaportuna Suriye'den geldiğini onaylayan mühür vurulması gerektiğinden Kilis'teki sınır kapısına gitmek gerekti. Öncesinde de pasaport işlemleri için İstanbul'daki Suriye konsoloslusuna gitmemiz gerekti."

"Resmi işlemleri yerine getirmek zor olmuştu. Ama sanırım şu an çok daha kolay."

"Resmi prosedürleri yerine getirmek zor oldu. Suriye'den resmi yollarla geldiğime dair Pasaporta mühür gerekiyordu. Bunun için Kilis teki sınır kapısına gidip mühür vurmam gerekti. Ayrıca, pasaport işlemleri için Suriye'nin İstanbul'daki konsoloslusuna gitmemiz gerekti."

"Resmi nikâh için evrak topladım klasik Türklerinki gibi sadece göç idaresinde bekarlık belgesi aldım onun dışında her şey standart."

"Türk Medeni Hukukuna göre yabancı evliliklerdeki işlemler ele alındı. Göç İdaresinden bekar olduğuna dair aldığımız belgeyle belediyeye başvurduk. Belediyenin talep ettiği evrakları (T.C. Vatandaşlarıyla aynı) tamamladıktan sonra nikahımız kıyılarak evlilik cüzdanı verildi."

"Göç idaresinden aldığım evliliğe bir engel yoktur belgesiyle belediyeye başvurduk. Belediyenin istedi belgeleri (sağlık raporu, sabika kaydı vs.) tamamladıktan sonra nikahımız kıyıldı."

Katılımcıların verdikleri cevaplardan yola çıkarak Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'nün kurulması ile beraber evlilik ile ilgili zorlukların azaldığı görülmektedir. Bir diğer önemli nokta evlenmek isteyen kişilerin bekâr olduğunu beyan etme yükümlülüklerinin olmasıdır. Suriye hukukunda olağan karşılanan çok eşliliğin, Türk medeni hukukunda yeri olmadığından bunun tespiti için yapıldığı düşünülmektedir.

Türk medeni hukukunda evlenme yetkili bir memur huzurunda ve iki tarafın rızası ile yapılabilen ve resmiyet kazanmaktadır. Suriye'de meşru görülen çok eşlilik, Türkiye'de kabul edilmemekte ve birinci evlilik dışındaki evlilikler yok hükmünde sayılmaktadır. Türkiye'de özellikle Güneydoğu Anadolu'da gayri resmi olarak çok eşlilik, geçmişte olduğu kadar çok olmasa da, hala devam

etmektedir. Değnilmesi gereken bir diğer önemli nokta bu aşamada Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı ile yapılan bir evlilikle, Suriyeli eşin vatandaşlık alıp alamayacağıdır. Bu konuda Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'nın 2016 yılında hazırladığı raporda şu ifadeler yer almaktadır: *12.6.2009 tarihli ve 5901 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Vatandaşlığı Kanunu'nun 16. maddesinin 1. fıkrasına göre bir Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı ile evlenme doğrudan Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlığını kazanmak için yeterli değildir. Ancak bir Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı ile en az üç yıldan beri evli olan ve evliliği devam eden yabancılar Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlığını kazanmak üzere başvuruda bulunabilirler. Başvuru sahiplerinden; a) aile birliği içinde yaşama, b) evlilik birliği ile bağdaşmayacak bir faaliyette bulunmama, c) millî güvenlik ve kamu düzeni bakımından engel teşkil edecek bir hali bulunmama şartları aranır. Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlığı Kanunu'nun 16. maddesinin son fıkrası uyarınca, evlenme ile Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlığını kazanan yabancılar evlenmenin butlanına (evlenmenin geçersiz sayılması) karar verilmesi halinde dahi evlenmede iyi niyetli iseler Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlığını muhafaza edebilmeleri mümkündür.¹*

4. Evlendiğinizde düğün/mevrit gibi törensel herhangi bir merasim düzenlendi mi? Düzenlendiyse evlilik töreninizde daha çok hangi tarafın geleneklerine uyuldu? (kız tarafı-erkek tarafı)

Evlenme sürecinde törensel ritüeller oldukça önemlidir. Zira topluma kabul edilme ve aile kurmaya adım atmanın ilk adımı olan düğün veya mevrit gibi törensel faaliyetlerin düzenlenmiş olması, bu evliliğin kabul gördüğü ve toplum açısından bir sorun teşkil etmediği sonucuna bizi götürmektedir. Aynı zamanda iki farklı kültürün bulunduğu bir ortam olan törenler, Suriyeli sığınmacı ile Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı arasındaki bağların da güçlenmesine vesile olmaktadır. Genelde Türkiye sınırları içerisinde yapılan evliliklerin Türkiye geleneklerine göre yapılan törenlerle kutlandığı anlaşılmaktadır. Bu durum baskın kültürün Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olan kadın veya erkekte olduğunu göstermektedir. Sorulardan alınan cevapların istatistiki verileri şöyledir (Tablo 7, Tablo 8).

-Evlendiğinizde düğün/mevrit gibi törensel herhangi bir merasim düzenlendi mi?

Tablo 7. Bu Soruya Katılımcıların Verdikleri Cevapların Sayısı ve Yüzdesi

Cevap	Sayı	Yüzde(%)
Evet	17	89
Hayır	2	11

-Düzenlendiyse evlilik töreninizde daha çok hangi tarafın geleneklerine uyuldu? (kız tarafı-erkek tarafı)

Tablo 8. Bu Soruya Katılımcıların Verdikleri Cevapların Sayısı ve Yüzdesi

Cevaplar	Sayı	Yüzde(%)
Erkek tarafı	15	79
Kız tarafı	4	21

5. Evlendiğinizde Kaç yaşındaydınız?

Çiftlere yöneltilen bu soruda amaç evliliklerin daha çok hangi yaş aralığında yapıldığını tespit etmektir. Soruya verilen yanıtlardan kadınların evlenme yaşlarının erkeklerinkine oranla daha düşük olduğu gözlenmiştir. Özellikle ailenin isteğiyle evlendiğini beyan eden kadın katılımcıların yaş ortalaması 15-24 yaş aralığındadır. Evlendiğinde 15 yaşında olduğunu belirten ve ilk yıllarda erkeğin ailesi tarafından dışlandığı görülen Suriyeli kadınların, toplumsal kabul sürecinde sorunlar yaşadığı ve bu gibi örneklerin fazla olduğuna rastlanmıştır (Tablo 9)

Tablo 9. Katılımcıların İlk Evlenme Yaş Aralığı ve Yüzdesi

Yaş aralığı	Sayı	Yüzde (%)
15-24	9	48
25-34	9	48

¹ <https://ailevecalisma.gov.tr/raporlar/yillik-faaliyet-raporlari/>

Evlilik Sonrası Soru Grubu;

Bu soru grubunda evlendikten sonra yaşanan entegrasyon sorunları ve Suriyeli kadın sığınmacıların Türk aile yapısına ne kadar ayak uydurup uyduramadığı ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Ayrıca ailenin yabancı bir bireyi kabul edip etmeme durumu, bu başlık altındaki sorularda analiz edilmeye çalışılmıştır.

1. Evlendikten sonra eşinizin ailesi ile aranızda sizi dışlayan herhangi bir durum yaşandı mı?

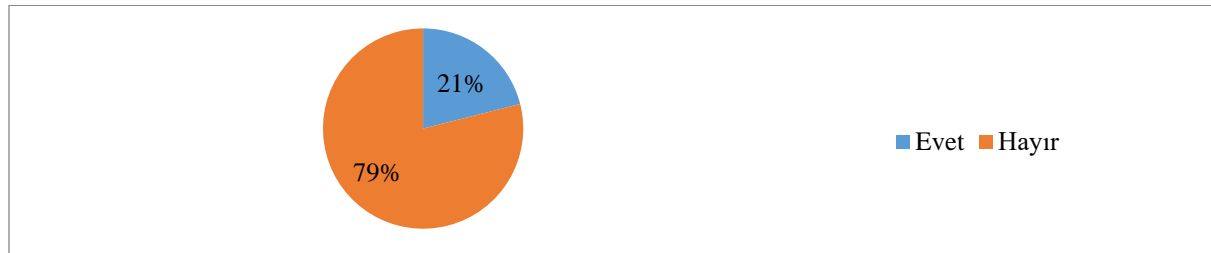
Soruda ortaya çıkarılmaya çalışılan asıl konu, Zenofobi olarak bilinen yabancı düşmanlığı ve bunun uyum ve kabul sürecindeki etkilerini ortaya çıkarmaktır. Genel anlamda katılımcıların ilk yıllarda sorun yaşadığı ancak daha sonraki yıllarda, özellikle çocuklu ailelerin, bu sorunu aştığı ortaya çıkmıştır. Ancak hem ev hanımı hem halen bir üniversitede öğrenci olarak eğitim hayatına devam eden Suriyeli kadınların, bu konuda zorluk çektiği ve ailesi ile eğitimi arasında bir tercih yapmaya zorlandığı görülmüştür. Ankete katılanların soruya "Evet" yanıtı veren büyük kısmının kadın olduğu sonucu ortaya çıkmıştır. Bu durum daha tam olarak Suriyeli sığınmacıların toplum tarafından kabul görmediğini ve dışlandıklarını hissettiklerini göstermektedir (Tablo 10).

Tablo 10. Soru 6'ya Verilen Cevapların Dağılımı ve Yüzdesi

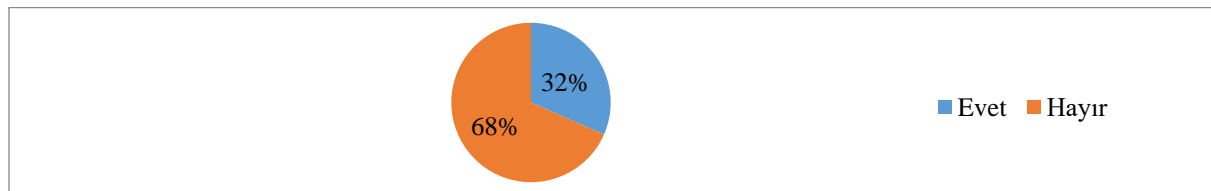
Cevaplar	Sayı	Yüzde (%)
Evet	6	32
Hayır	13	68

2. Eşinizle ve eşinizin ailesiyle iletişim kurmakta sorun yaşadınız mı?

Dil toplumsal bütünleşme ve toplumsal uyum açısından oldukça önemlidir. Siirt kenti Suriyeli sığınmacılar açısından Türkçe, Arapça ve Kürtçe dillerinin konuşuluyor olması tercih sebeplerinden olmuştur. Saha çalışmasında Suriyeli sığınmacılarla yapılan bireysel görüşmelerde, Siirt kentini tercih etme nedenleri arasında dilin ön sıralarda olduğu görülmüştür. Bu yüzden iletişim kurabilmek topluma uyumun ilk adımı olarak algılanabilir. Görüşmelerde sorulan soruya verilen yanıtlar incelendiğinde, çoğu katılımcının eşiyle iletişim kurmakta herhangi bir sorun yaşamadığı görülmektedir (Şekil 6). Bu durum kentteki dil çeşitliliğine bağlanabilir. Buna göre katılımcıların 4'ü (%21) eşiyle iletişim kurmada sorun yaşadığını belirtirken, 15'i (%79) herhangi bir iletişim sorunu yaşamadıklarını belirtmiştir.

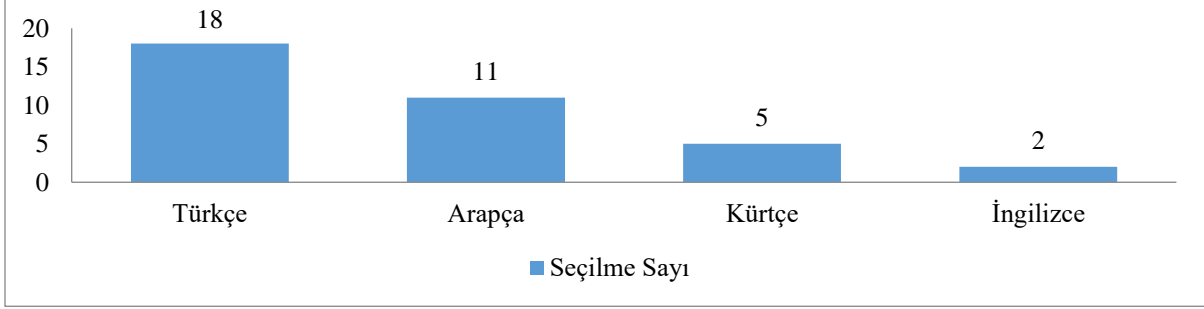
Şekil 6. Eşinizle iletişim kurmakta sorun yaşadınız mı?

Ancak eşinizin ailesiyle iletişim kurmakta herhangi bir sorun yaşadınız mı? Sorusuna verilen cevaplarda olumsuz yanıtların arttığı görülmektedir (Şekil 7). Bu durum eşiyle iletişim kurmakta sorun yaşamayan ancak eşinin ailesiyle iletişim sorunları yaşayan Suriyeli ve Siirtlilerin daha fazla olduğu anlamına gelmektedir.

Şekil 7. Eşinizin Ailesiyle iletişim kurmakta sorun yaşadınız mı?

3. Eşinizle ve eşinizin aile ve akrabalarıyla ile İletişim kurmak için daha çok hangi dili/dilleri kullanıyorsunuz?

Suriyeli sığınmacıların ve yerel halkın karşılıklı entegrasyonu ve toplumsal uyumu sürecinde iletişim kurarken kullandıkları dilin önemine daha önce değinildi. Ancak Türkçe, Arapça ve Kürtçenin konuşulduğu Siirt'te farklı kültürlerden bireylerin yaptıkları evlilikler sonrasında aile bireyleriyle ve akrabalarla kurulan olumlu iletişim toplumsal kabul açısından önem arz etmektedir. Bu açıdan aileye yeni gelen kişinin çevresiyle iletişim kurarken hangi dili kullandığı da önemlidir.

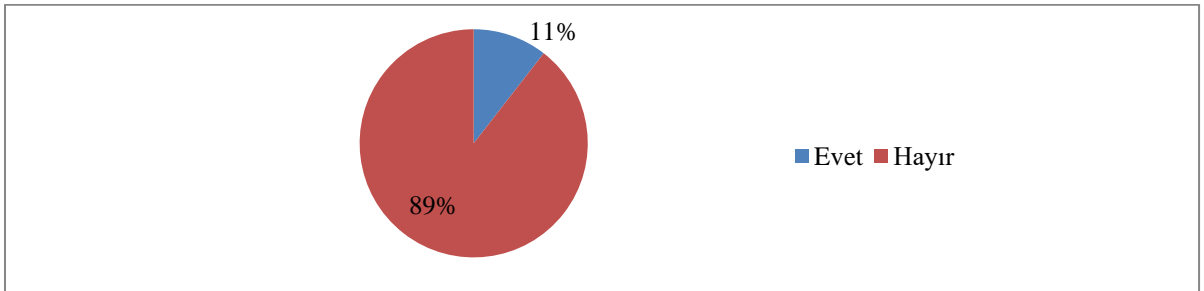

Şekil 8. İletişim Kurmak İçin Seçilen Dillerin Seçilme Sayıları Grafiği

Yeni geldiği toplumun ve ailenin dilini öğrenmesi olumlu bir geri dönüş sağlayacaktır. Bu açılardan bakıldığında ankete katılan kişilerin iletişim kurmak için birden fazla dili kullandıkları anlaşılmaktadır. Katılımcılar Türkçeyi 18 kez, Arapçayı 11 kez, Kürtçeyi 5 kez ve İngilizceyi 2 kez işaretlemiştir (Şekil 8).

4. Evlendikten sonra pişman oldunuz mu?

Kapalı uçlu olarak sorulan bu soruda, Katılımcıların 2'si (%11) evlilikten pişman olduğunu belirtirken, 17'si (%89) pişman olmadıklarını ve mutlu olduklarını söylemiştir (Şekil 5). Pişmanlık duyduğunu belirten kişiler grubunun, erken yaşta evlilik yapanlar ve eşlerinin ailesi ile iletişim kurmakta zorluk çekenler grubu arasında anlamlı bir benzerlik olduğu ortaya çıkmıştır. Bu duyguyu yaşayanların daha çok ailesinin isteği ile evlilik yapanlar olduğu da ilave edilmelidir. Zira kendi isteği ile evlendiğini belirten eşlerin çoğu, herhangi bir sorun yaşamadıklarını dile getirmişlerdir. Yine eşleriyle sorun yaşayanlar ile evlilikten pişmanlık duyanlar arasında da anlamlı benzerlik bulunmaktadır.

Şekil 5. Katılımcıların Soru 7'ye Verdiklerin Cevapların Dağılımı

Aile Birliği ve Uyum Soruları;

Bu bölüm altında katılımcılara evliliklerin durumunu belirlemek amacıyla aşağıdaki üç soru yöneltilmiştir;

1. Kaç yıldır evlisiniz? 2. Çocuğunuz var mı? 3. İlk evliliğiniz mi?

Bu soru grubu ile evliliklerin, özellikle Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlığı almak için gibi “de facto” bir nedene dayanıp dayanmadığı tespit edilmeye çalışılmıştır. Zira Suriye'den Türkiye'ye gelen sığınmacıların bir kısmı, evlilik birliğini Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlığına geçmek için bir araç olarak kullanmaktadır. Evlilik niteliğindeki başka bir sorunsal da; yerel halkın Suriyeli sığınmacılarla ikinci eş (kuma) olarak evlenmeleri ve herhangi bir resmi geçerliliği olmayan evlilik birliği oluşturmalarıdır. “Kuma olma” durumu, Suriye toplumu içinde yaygın olsa da, Türkiye'de resmi geçerliliği olmayan çok

eşli bir evlilik türüdür. Bu durum Türkiye’ye sığınan Suriyeli kadınlardan eşlerini ve ailelerini kaybetmiş olanlarda; yerel haktan da ileri yaştaki erkek bireylerde kabul gören bir tavır halini almıştır. Özelde Siirt’te genelde de Türkiye’deki Suriyeli kadınların evliliklerdeki en büyük sorun olan “kuma evliliği”, maalesef “çocuk gelinler” sorununu da beraberinde getirmektedir.

Tablo 11. *Kaç Yıldır Evlisiniz?* Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı

Cevap	Seçilme Sayı	Yüzde(%)
0-4 yıl	10	53
5-9 yıl	7	37
10+ yıl	2	10

Tablo 12. *Çocuğunuz Var mı?* Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı

Cevap	Seçilme Sayısı	Yüzde (%)
Var	11	58
Yok	8	42

Tablo 13. *İlk Evliliğiniz mi?* Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı

Cevap	Seçilme Sayısı	Yüzde (%)
Evet	16	84
Hayır	3	16

Her sosyokültürel yapının, toplumun devamlılığını ve düzenini sağlayabilmek amacıyla belirlemiş olduğu kendine özgü kuralları bulunmaktadır. Aile kurumu dikkate alındığında toplumun evlenme şekli, evlilik yaşı vb. kuralların da önceden belirlenmiş olduğu ve insanların bu kurallara uymada istekli oldukları bilinir. Ancak erken yaşta yapılan (yaptırılan) evlilikler, toplumsal kabullere bırakılmamalıdır. Özellikle kız çocukları açısından bu durum hem kişisel hak ve özgürlüklerin ihlali hem de kendi hayatı üzerine ailesinden başka kişilerin tasarrufta bulunması sonucunu ortaya çıkarabilmektedir. Çünkü erken yaşta evlendirilen kız çocuğu ailesinden ayrılmakla kalmayıp; bir yandan gittiği aileye uyuma zorlanıp, diğer taraftan da “eş” olma ve “geleneksel gelinlik görevlerini” yerine getirmeye çalışmaktadır. (Şenol ve Alp, 2012). Suriyeli çocuk gelinlerin her geçen gün arttığı gözlenmektedir. Saha çalışmasında bu şekilde evlilik yapmış ailelerin görüşmeleri kabul etmedikleri veya sadece erkek bireyin katılım sağlayabileceği şeklinde geri dönüşler alınmıştır.

İkinci Evliliği Olanlara Yöneltilen Soru Grubu;

Çalışmanın son soru grubunda 2. evlilikleri olduğunu söyleyen kişilere yönelik sorular yer almaktadır.

1. Kaçınıcı evliliğiniz? Size uyan şıkkı işaretleyiniz.

2. Eski eşinizden çocuğunuz var mı?

3. Eski eşinizden neden ayrıldınız?

Görüşmeyi kabul eden 19 kişiye yöneltilen yukarıdaki 3 soru sadece 2. ve daha fazla evliliği olanların cevaplayacağı sorular olarak ayrılmıştır. Sorulara sadece 3 katılımcı cevap vermiştir. Katılımcılardan soruya cevap verenler yerel haktan katılımcılardır. Bu durumda 19 kişiden 16'sının ilk evliliği olduğu sonucuna varılmaktadır. Sorulara verilen yanıtların sayıları ve yüzdeleri aşağıdaki gibidir (Tablo 14, 15, 16).

Tablo 14. *Kaçınıcı Evliliğiniz?* Sorusuna Verilen Yanıt Yüzdesi

Cevap	Seçilme sayısı	Yüzde (%)
2. Evliliğim	3	100
3. Evliliğim	0	0
3 Üzeri	0	0

Tablo 15. Eski eşinizden çocuğunuz var mı? Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı

Cevap	Seçilme Sayısı	Yüzde (%)
Evet	1	33
Hayır	2	67

Tablo 16. Eski eşinizden neden ayrıldınız? Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı

Cevaplar	Sayı	Yüzde (%)
Eşim Vefat Etti	2	67
Geçinemedik Boşandık	1	33
Eşim Beni Terk Etti	0	0

Türkiye'deki Suriyeli kadınların, Türkiyeli erkeklerin ikinci eşi oldukları sıklıkla medyada gündeme getirilmekte, bu durum Suriyeli kadınlar hakkındaki olumsuz algıyı pekiştirmektedir. Giderek toplumsal hayatın önemli bir parçası haline gelen Suriyeli kadınlar, bir süre sonra "ikinci eş olan, yuva yıkan kadın" olarak algılanmakta, olumsuz bir imajla anılmaktadırlar. Bu bağlamda sosyal dışlanmanın kadınlar üzerindeki etkisi "dışlayanlar" açısından da önemli bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu doğrultuda ortaya çıkan en önemli gelişme yaşlı veya genç, bekâr ya da evli Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı erkeklerin genç Suriyeli kadınlarla evlenmesidir. Bu durum en yoğun olarak Kilis, Şanlıurfa ve Hatay'da yaşanmakta ve çalışma sahası olan Siirt'te de giderek artmaktadır. Bu evlilik yapısı ise başta kadınlar olmak üzere, yerel halk arasında tepkiye neden olmaktadır (Küçükşen, 2017).

Evlilik yapanların eşlerinin hala hayatta olup olmadığı ve eski eşlerinden çocukların olup olmadığı toplumsal uyum veya toplumsal dışlanma açısından önem arz eder. Çünkü toplum açısından eşi vefat etmiş erkek bireyin, yeniden evlenmesinde herhangi bir sorun görülmezken, bir vefat durumu olmadan gerçekleşen "ikinci eş" (kuma) evlilikleri, olması gerektiği gibi, doğal karşılanmamaktadır. Bu durum Suriyeli kadın imajını da zedelemekte ve toplumsal kabul sürecini sekteye uğramaktadır. Bu tür evlilikler Suriyeli kadınlar için sosyal alandan dışlanmayı ve insan onurunu yıpratıcı bir süreci de tetikler. Esasında akrabalık, komşuluk vb. örüntüler kadınların rahat hareket edebildikleri, güç kazandıkları, sosyalleştikleri ortamlar hazırlarken (Bora, 2007) bu örüntünün dışına itilen "Suriyeli kadın ikinci eşlerin", toplumsal uyumları da zorlaşmaktadır.

SONUÇ

Türkiye'deki "Suriyeli" konusu her şeyden önce bir sosyal uyum sorunu olarak karşımıza çıkmaktadır. Buna ek olarak çok eşliliğin giderek arttığı görülmektedir. Bunun en önemli nedeni olarak Suriyeli kadınların Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı erkeklerle evlenerek 2. eş (kuma) olmayı kabul etmesidir. Ayrıca eşi vefat etmiş erkek bireyin, yeniden evlenmesinde herhangi bir sorun görülmezken, bir vefat durumu olmadan gerçekleşen "ikinci eş" (kuma) evlilikleri, olması gerektiği gibi, doğal karşılanmamaktadır. Toplumsal yapının en önemli dinamiklerinden olan aile kurumunun olumsuz etkilendiği ve boşanmaların arttığı gerçeğinin göz ardı edilmemesi önemlidir. "Suriyeli" imajının toplum tarafından giderek daha fazla dışlandığı ve toplumsal kabul açısından önemli bir sorun haline geldiği, ilgili kurumların görmesi ve önlem alınması gerektiği düşünülmektedir. İkinci evliliklerin önüne geçmek için ve ailelerin parçalanmasını önlemek amacıyla Suriyeli kadınlar bu konuda bilinçlendirilmeli, evlenenlerin ise takip edilerek gerekli önlemlerin alınması gerekmektedir. Buna bir de erken yaşta ve belli bir miktar para karşılığı bu evliliklerin gerçekleştirilmiş olması eklendiğinde, cinsel istismar vb. gayri insani durumlar ortaya çıkmaktadır.

Suriyeliler ile yerel halk arasında kültür ve yaşam tarzı farklılıklarının uyum sürecini zorlaştırdığı bir gerçektir. Ancak Suriyeli sığınmacılar için toplumsal kabul ve uyum sürecinin eskisi kadar kötü olmadığı da ifade edilebilir. Bunu bir fırsata çevirip daha fazla çaba gösterilmeli ve yerel halk ile Suriyeli sığınmacıların karşılıklı entegrasyonu konusunda çeşitli eğitimler düzenlenmelidir.

Türkiye'nin hukuki ve toplumsal temelini bilmeyen Suriyeliler, Türkçeyi de bilmemelerinden dolayı yaşadıkları sıkıntıları anlatmak için uğraşmayı dahi düşünmemektedirler. Bundan dolayı yerel

kamu görevlilerini Suriyelilere karşı pozitif bir davranış sergilemeleri için desteklemek gerekmektedir. Özellikle kadınlara karşı dil bilen, kadın hakları ile ilgili belli bir bilince ulaştırılmış kamu personeli bu tip krizler için atanmalı ve bu sistem yaygınlaştırılmalıdır. Ancak burada önemli olanın tüm kamu çalışanlarına yönelik Suriyelilerin de tüm yabancılar gibi 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun kapsamında bilinçlendirilmesidir.

Çalışmaya katılan kişilerin genel özellikleri incelendiğinde, yüz yüze görüşülen kişilerin daha çok erkek olduğu görülmektedir. Bunun nedeni Suriyeli kadınların mülakat yapmaktan çekinmeleri ve erkeklere ev dışında ulaşmanın daha kolay olmasıdır. Saha çalışmasında evlilik yapan bireylere ulaşmak oldukça güç olmuştur. Çünkü yerel halkla yapılan görüşmelerden çıkan sonuca göre yapılan evliliklerin büyük bir kısmının gayri resmi ve Türk Medeni Hukuku'na uygun olmayan bir evlilik (kuma) şeklinde icra edildiği sonucuna varılmıştır. Bir diğer sorun Suriyeli kadınların “çocuk gelin” olarak evlendirilmesidir. Bundan dolayı çoğu aile görüşmelere katılmak istememiştir. Kentteki STK'lar ve Suriyeli sığınmacılar arasında önde gelen ve söz sahibi olan kişilere ulaşılmaya çalışılmış ve ancak bu şekilde ailelerle görüşülebilmektedir. Buna rağmen çalışmaya katılan aile sayısı yine de çok düşük bir seviyede kalmıştır. Bu durumun ilerleyen zamanlarda daha detaylı incelenmesi sağlıklı veri alınması açısından oldukça önemlidir.

Görüşülen kişilerin eğitim seviyeleri düşünüldüğünde yüksek denilebilecek bir eğitim seviyelerine sahip oldukları görülmektedir. Bu kişilerin yaptıkları evlilikler genelde bilinçli ve kişilerin kendi rızası ile yapılmıştır. Bu durumda zoraki evlilik yapan, çocuk yaşta evlenen ve zor durumda olan kişilere ulaşmak pek mümkün olmamıştır. Bu açıdan Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'nın çalışmalar yürütmesi ve çocuk yaşta evlenmek zorunda bırakılan Suriyeli sığınmacılara ulaşılarak gerekli önlemlerin alınması gerekmektedir. Çünkü ilerleyen yıllarda Türkiye'nin kronik bir sorunu haline gelebilecek bu durumun daha başından önlenmesi yerinde bir müdahale olacaktır.

Katılımcıların mesleki bilgilerine bakıldığında genel olarak bir işte çalışan kişilerden oluştuğu görülmektedir. Ev hanımı katılımcı sayısının fazla olması yanıltıcı olsa da, ev hanımlarının da genelde bir işte çalıştığı ya da eğitimlerine devam ettiği gözlenmiştir.

Eşlerin evlenmeye karar verme deneyimlerinde neyin temelde etkili olduğunu öğrenmek amacıyla çeşitli soru tipleri de katılımcılara yöneltilmiştir. Aile kurma isteğinin ön planda olduğu sonucunun ortaya çıkması olumlu bir gelişme olarak toplumsal uyum açısından değerlendirilebilir. Ancak ailenin isteği üzerine evlendiğini beyan eden katılımcıların varlığı bu sürecin henüz tam manasıyla tamamlanmadığını gösterir.

Yerel halktan birinin Suriyeli sığınmacılarla yaptığı evlilik genelde toplum tarafından kabul görmemekte ve dışlanmaktadır. Evliliklerin toplum tarafından nasıl karşılandığı ile ilgili sorulara verilen yanıtlardan toplumun ve yakın çevrenin aşırı bir reaksiyon göstermediği ve zamanla durumu kabullendiği sonucuna varılmıştır.

Evlenme sürecinde törensel ritüeller oldukça önemlidir. Zira topluma kabul edilme ve aile kurmaya adım atmanın ilk adımı olan düğün veya mevlit gibi törensel faaliyetlerin düzenlenmiş olması, bu evliliğin kabul gördüğü ve toplum açısından bir sorun teşkil etmediği sonucuna bizi götürmektedir. Aynı zamanda iki farklı kültürün buluştuğu bir ortam olan törenler, Suriyeli sığınmacı ile Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı arasındaki bağların da güçlenmesine vesile olmaktadır. Bu tür faaliyetlerin düzenlenmesi toplumsal uyum sürecini destekleyecektir.

Sosyal dışlanma, kişinin yaşayabilmek için ana ihtiyaçlarını tedarik edememesiyle başlayan ve ekonomik, sosyal, siyasi katılım etkinliğinin zayıflayarak zaman içinde kişinin toplumdan kopmasına yol açabilen toplumsal barış açısından tehlikeli bir süreçtir. Bu riskli süreç, tekil olarak herhangi bir bireyle sınırlı kalmayarak, ailelerden çocuklarına ve oradan da tüm toplum katmanlarına yansımaktadır.

Sosyal dışlanmanın bir sonucu olarak evlendiği için pişmanlık duyduğunu belirten kişiler grubunun, erken yaşta evlilik yapanlar ve eşlerinin ailesi ile iletişim kurmakta zorluk çekenler grubu arasında anlamlı bir benzerlik olduğu ortaya çıkmıştır. Eşlerinin aileleri, eşleri veya toplumsal çevre ile sorun yaşayanlar genelde evliliklerinin ilerleyen dönemlerinde bir pişmanlık duygusuna kapılmaktadır. Bu duyguyu yaşayanların daha çok ailesinin isteği ile evlilik yapanlar olduğu da ilave edilmelidir. Zira kendi isteği ile evlendiğini belirten eşlerin çoğu, herhangi bir sorun yaşamadıklarını dile getirmişlerdir. Bu durum toplumsal kabulün bir evliliğin sürdürülmesindeki önemini ortaya koymaktadır.

Türkiye'de Suriyeli sığınmacılara karşı, özellikle kadın sığınmacılara karşı her türlü dışlayıcı söylem, tutum ve davranıştan kaçınılması gerekmektedir. Suriyeli kadınlara yönelik sosyal destek anlamında geliştirilen tek mekanizma maddi yardımlardır. Sosyal dışlanmanın önlenmesi için,

insanın sadece maddi ihtiyaçlarının karşılanması yetmemekte, toplum içerisinde insan onuruna yakışır bir ilişkiler ağı kurulması da gerekmektedir.

Bunların yanı sıra toplumda var olan Suriyelilere yönelik olumsuz algıyı değiştirmek için çalışmalar yapılmalı ve Suriyelilerin de eğitim, sağlık, evlenme hakkı, aile kurma hakkı vb. hizmetlerden yararlanma ve insanca bir hayat sürme gibi uzun vadeli haklarının olduğu vurgulanmalıdır. Suriyelilere yönelik bu çalışmaların kamuoyuyla şeffaf bir şekilde paylaşılması toplumsal kabulün sağlanması açısından son derece önemlidir. Böylelikle toplumda hâkim olan ve Suriyelileri geçici, misafir olarak gören algının değişmesine önemli bir katkı sunulacaktır.

Türkiye'ye sığınan Suriyelilerin ülkelerine geri dönmeyi düşünmedikleri ve yerel halk ile yaptıkları evliliklerin giderek arttığı kanaatine varılmıştır. Bu durum karşısında yerel halkın sığınmacılara yönelik gösterdikleri tepkiyi önlemek, önyargıyı kırmak ve toplum huzurunun bozulmasına sebebiyet vermemek için kapsamlı bir sığınmacı politikasına gereksinim duyulmaktadır. Bu noktada; sığınmacıların yaptıkları evlilikler kayıt altına alınmalı, sağlık ve eğitimde kapasite arttırılmalı, sığınmacılara çalışma izni verilmeli/yaygınlaştırılmalı ve yerel yönetimler ile merkez arasında koordinasyon sağlanmalıdır. Dikkat edilmesi gereken en önemli konulardan biri kültüre duyarlı müdahaleler ve politikalar ile iyi yapılandırılmış bir uyum sürecinin ortaya konulmasıdır.

Teşekkürler

Araştırmamıza katılan tüm katılımcılara, Suriyeli sığınmacılarla iletişim kurabilmemize destek olan Siirt halkına, Siirt geçici eğitim merkezi çalışanlarına, Siirt Kızılay şubesi çalışanlarına ve araştırma alanında bize destek olan herkese teşekkür ederiz.

Çıkar Çatışması

Bu çalışmada, herhangi bir çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Yazar Katkıları

Plan, tasarım: HH, MY; **Materyal, metot ve veri toplama:** MY, HH; **Analiz ve yorum:** İB, HH, MY; **Yazım ve eleştirel değerlendirme:** MY, HMÖ, HH, İB.

KAYNAKLAR

- Adıgüzel, Y. (2016). *Göç sosyolojisi*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Arpacı, M. Ulusaşırı Göç Ve Toplumsal Cinsiyet: Erzincan'da Yaşayan Afgan Kadınlar Örneği. *Sinop Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(1), 135-154.
- Bal, H, Aygül, H. H., Oğuz, Z. N., & Uysal, M. T. (2012). Göçle gelenlerin toplumsal sorunları (Isparta örneği). *Süleyman Demirel Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2012(27), 191-210.
- Bora, A. (2008). Ortadoğu'da Kadın Hareketleri: Farklı Yollar, Farklı Stratejiler. *İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, (39), 55-69.
- Bora, A. (2007). Yoksulluk ve kadınlar, *Tes-İş Dergisi*, Sosyal dışlanma ve yoksulluk dosyası içinde, ss.95-99.
- Castles, S., Miller, M. J., Bal, B. U., & Akbulut, İ. (2008). *Göçler çağı: Modern dünyada uluslararası göç hareketleri*. İstanbul Bilgi Üniversitesi.
- Chatty, D. (2019). *Göçler çağı: Modern Ortadoğu'da Zorunlu Göç ve Mülksüzleştirme*. (Çev. E. Demirci). Ankara: Koyusiyah Yayıncılık.
- Deniz, A. (2018). *Feminist coğrafya: Cinsiyetin coğrafyası & coğrafyanın cinsiyeti*. içinde: Nurettin Özgen (Ed). *Sosyal Coğrafya*, 251-284. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Doğanay, H. (2017). *Coğrafya Bilim Alanları Sözlüğü*. İstanbul: Pegem Akademi Yayınları.
- Doğanay, H., Şahin, F., & Özdemir, Ü. (2019). Feminist Coğrafya ve Kadın Göçmenler, *Doğu Coğrafya Dergisi*, Cilt 12, Sayı 17, 7-16.
- Gerşil, G. (2015). Küresel Boyutta Yoksulluk ve Kadın Yoksulluğu. *Journal of Management & Economics*, Celal Bayar Üniversitesi, 22(1), 59-181.
- Kaya, M. (2018). Türkiye'deki Suriyeli Mülteci Kadınların Evlenme Deneyimleri: Fırsatlar ve Riskler. *Bursa Büyükşehir Belediyesi Uluslararası Göç Ve Kadın Sempozyumu Bildiriler Kitabı*, 21-22 Aralık 2018, (ss. 153-167), Bursa: Bursa Büyükşehir Belediyesi.
- Küçükşen, K. (2017). Suriyeli Sığınmacı Kadınlarda Sosyal Dışlanma Algısı Üzerine Nitel Bir Çalışma. *Itobiad: Journal of the Human & Social Science Researches*, 6(5).
- Lee, E. S. (1966). A theory of migration. *Demography*, 3(1), 47-57.
- Ravenstein, E. G. (1885). The laws of migration. *Journal of the statistical society of London*, 48(2), 167-235.

- Şenol, D., Alp, Y. E. (2012), “Çocuk Gelin ve Çocuk Dul Kadınlara Kırıkkale Örneğiyle Sosyolojik Bir Bakış”, Uluslararası Katılımlı Çocuk İhtiyaçları Sempozyumu Bildiri Kitabı, 18-19 Mayıs 2012, (ss. 248-262), Ankara: Mutlu Çocuklar Derneği Yayınları
- Yılmaz, A. (2019). Göç Ve Kadın: “Göçün Feminizasyonu” ve Kadın Göçmenlerin Durumu. *Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 17(01), 383-400.